

Industriální Brno VII / 2021

Cyklus přednášek a procházek pro veřejnost / Odkaz a budoucnost technického dědictví průmyslového Brna

Pořádá Technické muzeum v Brně ve spolupráci se současným vlastníkem areálu bývalé Mosilany, firmou Financial Consortium s.r.o.

WWW.TMBRNO.CZ

6. 10. / Přednáška / **Ing. Jiří Mrkos / Příběh brněnské teplárny**

Příběh první teplárny v tehdejší Československu se začal psát ve 20. letech minulého století. Na svou dobu velmi progresivně řešená stavba je dodnes symbolem Brna jako pokrokového průmyslového města. Postupem času k teplárně na Špitálce, která loni oslavila devadesátiny, přibýly další provozy zásobující obyvatele města teplem.

Místo konání: Technické muzeum v Brně. Začátek přednášky v 17.00 hod. Vstupné zdarma, není nutné se hlásit dopředu.

9. 10. / Komentovaná prohlídka / **Ing. Jiří Kotrman / Po stopách vývoje brněnského hlavního nádraží**

Více jak 180 let je železnice nerozlučnou součástí města Brna a stejně tak dlouho slouží jeho obyvatelům a návštěvníkům brněnské hlavní nádraží. Vydáme se na procházku jeho bohatou historií a připomeneme si vývoj důležitých objektů, které sloužily či dosud slouží železničnímu provozu. Především v letech 2018 a 2019 prošlo nádraží, zejména kolejiště a jeho zázemí, podstatnou rekonstrukcí, což je spojeno s významnými technickými i technologickými změnami.

Sraz účastníků v sobotu 9. 10. v 10.00 hod. v Denisových sadech u obelisku. Délka exkurze je přibližně 120 min. Účast je zdarma. Počet účastníků omezen na max. 20 osob. Přihlášky na exkurzi přijímáme na adrese: mertova@tmbрно.cz nebo tel. 775850646 či 541421428 do pátku 8. října.

14. 10. / Přednáška / **Ing. Jiří Kotrman / Železnicí z Brna na západ**

V letošním roce si připomínáme 165. výročí zahájení provozu Brněnsko-rosické dráhy, která prudce se rozvíjejícímu brněnskému průmyslu značně usnadnila přepravu tolik potřebného uhlí z rosicko-oslavanského revíru. Před 151 lety se Brnu otevřelo druhé železniční spojení s Vídní

Industriální Brno VII / 2021

přes Hrušovany nad Jevišovkou a před 135 lety získalo Brno přímé železniční spojení s Jihlavou. Uvedené železnice měly nezanedbatelný vliv na konfiguraci a vývoj brněnského železničního uzlu. *Místo konání: Technické muzeum v Brně, začátek přednášky v 17,00 hod. Vstupné zdarma, není nutné se hlásit dopředu.*

16. 10. / Komentovaná procházka / Mgr. Hynek Zbránek Archaia Brno z. ú. / Archeologické výzkumy brněnského Manchesteru

V komentované procházce Vás provedeme po zaniklých místech, kde byly prováděny záchranné archeologické výzkumy, a která souvisela s historickým vývojem města Brna jako tzv. brněnského Manchesteru. Procházka začne na ulici Křenová č. p. 22 (naproti bývalé Mosilany), kde byla odkryta zaniklá barvírna L. Schulze a následně ji provozoval W. Schwab do roku 1880. Dále budeme pokračovat do areálu bývalé Vlněny, kde při ulici Mlýnská vznikla po roce 1789 textilní manufaktura J. Ch. Biegmanna, na kterou převzal J. Bochner ve 30. letech 19. století a následně byla součástí firmy Bratři Stiassni. Továrna byla převrstvena mladší zástavbou a byla odkryta při záchranném archeologickém výzkumu v letech 2018-2019. O kousek jižněji zřídil po roce 1872 podnikatel E. Schwarz tři provozy barvíren a v jižní části bývalé Vlněny při ulici Dornych byla dokumentována více než 100m dlouhá část trasy Svrateckého náhonu, zásadněji upravovaná od 18. století a zasypaná po 2. světové válce. Při samotné ulici Dornych byla v roce 2019 nalezena starší továrna M. Redlicha, včetně kotelny se zázemím pro parní stroj a na dvoře s malým plynojemem. Následně se přesuneme jižněji ke křižovatce ulic Dornych a Zvonařka, kde byla nedávno dokumentována část barvírny rodin Soxhlet a Springer a fungovala zde od poloviny 19. století do počátku 20. století. Zázemí barvírny je stále ukryto pod zemí. Poté se vydáme ještě jižněji k bývalé chemické továrně Hochstetter a Schickardt na ulici Dornych 47, která byla poničena na konci 2. světové války a její zbytky zůstaly zakonzervovány pod zemí. Povíme si o její nejstarší části odkryté v roce 2020. Nalezeno zde bylo zázemí parního stroje, pec na vodní sklo s topeništěm, zbytky sušáren, výrobní boraxu a další. Zde naši procházku zakončíme.

Sraz účastníků v sobotu 16. 10. v 10,00 hod. na ul. Křenová před vchodem do bývalé Mosilany (Křenová 22). Délka exkurze bude přibližně 120 min. Účast je zdarma. Počet účastníků omezen na max. 20 osob. Přihlášky na exkurzi přijímáme na adrese: mertova@tmbрно.cz nebo tel. 775850646 či 541421428 do pátku 15. října.

20. 10. / Přednáška / Mgr. Hynek Zbránek Archaia Brno z. ú. / Industriální archeologie v Brně (2016–2021)

V posledních několika letech se, v souvislosti se stavební činností na místech původních předměstí města Brna, podařilo v rámci záchranných archeologických výzkumů zachytit reliktů industriálních provozů z 18.-19. století. Tyto nálezy nám dokreslují historický vývoj tzv. brněnského Manchesteru a přinášejí informace o vývoji industriální historie města Brna. Přednáška Vám zodpoví otázku co je to industriální archeologie, kde vznikla a jak se vyvíjí, a ukážeme si co všechno se nám v posledních letech podařilo zjistit o zaniklých historických industriálních provozech v Brně.

Unikátem byl relikt barvírny podnikatele L. Schulze z roku 1771 nalezený na ulici Křenová 22. V areálu bývalé Vlněny mezi ulicemi Dornych, Mlýnská a Přízová se pod mladší zástavbou skrývala textilní manufaktura J. Ch. Biegmanna a J. Bochnera, která vznikla po roce 1789. Odkryty byly reliktů textilní továrny M. Redlicha včetně zázemí pro parní stroj. Zachyceny byly i tovární budovy E. Schwarze včetně tří barvírenských provozů z roku 1872. O něco jižněji na ulici Dornych byly nalezeny dva provozy Springerovy barvírny, která zde fungovala v 2. polovině 19. století. A ještě o něco jižněji na ulici Dornych 47 byla odkryta unikátní situace podzemních částí zaniklé chemické továrny Hochstetter a Schickardt z poloviny 19. století, která zůstala zakonzervována až do loňského roku (pec na vodní sklo, topeniště, zázemí pro parní stroj atd.). Na ulici Žabovřeské byly odkryty části budov továrních provozů apretovny A. F. Schwaba.

Místo konání: Areál bývalé Mosilany, Vlhká 23 (Klub MK). Začátek přednášky v 17,00 hod. Vstupné zdarma, není nutné se hlásit dopředu. Přístup do budovy přímo z ulice Vlhká nebo přes hlavní vjezd do areálu bývalé Mosilany z ulice Křenová (od tramvajové zastávky Vlhká). Přednáška se koná ve spolupráci s Financial Consortium, s.r.o.

Industriální Brno VII / 2021

23. 10. / Komentovaná procházka / **PhDr. Aleš Vyskočil, Ph.D. Akademie věd ČR, Brno v.v.i. / Křenová – Příběh brněnské ulice**

Procházka po ulici Křenová nás zavede do prostředí, kde se zrcadlí dějiny města posledních dvou století. Na této důležité dopravní tepně je možné pozorovat doklady bouřlivého rozvoje města, který úzce souvisí s průmyslovou revolucí. Křenová byla městskou skládkou, sídlem špitálu a chorobince, nelegální ubytovnou brněnských židů, industriálním předměstím s svého času největší kožedělnou továrnou světa a spoustou pavlačových dělnických domů. Procházela územím celé řady vodotečí, které dnes již neexistují, a kdysi dokonce vedla středem původního toku Svitavy.

Sraz účastníků v sobotu 23. 10. v 10,00 hod. před Schrott barem na adrese Křenová 10. Délka exkurze je přibližně 120 min. Účast je zdarma. Počet účastníků omezen na max. 20 osob. Přihlášky na exkurzi přijímáme na adrese: mertova@tmbrno.cz nebo tel. 775850646 či 541421428 do pátku 22. října.

26. 10. / Přednáška / **PhDr. Petra Mertová, Ph.D. Technické muzeum v Brně / Příběh Mosilany od začátku**

Areál ředitelství bývalého národního podniku Mosilana u ulic Vlhká-Křenová-Špitálka je místem s neopakovatelnou industriální atmosférou. Jeho podobu formovala od poloviny 19. stol. textilní výroba, která vyžadovala speciální budovy pro barevný, úpravny, tkalcovny a další provozy. Před druhou světovou válkou na území podnikaly textilky Max Kohn, David Hecht a Sdružené továrny na vlněné zboží. Jejich produkce směřovala do celého světa. Mezi nejznámější brněnské textilní podnikatele dnes patří rodina Tugendhat, která zde provozovala továrnu Max Kohn. Druhá světová válka zamíchala dějinami a na konci války již bylo rozhodnuto o dalším vývoji podniků znárodněných pod křídly Moravskoslezských vlnářských závodů, jež se v roce 1948 přejmenovaly na Mosilanu. V přednášce se budeme věnovat událostem, jež směřovaly ke vzniku Mosilany. Postupně si představíme její výrobní kapacity v Brněnských i mimobrněnských závodech a výrobní program, který cílil na zahraniční klienty po celou dobu fungování podniku před rokem 1989. *Místo konání: Areál bývalé Mosilany, Vlhká 23 (Klub MK). Začátek přednášky v 17,00 hod. Vstupné zdarma, není nutné se hlásit dopředu. Přístup do budovy přímo z ulice Vlhká nebo přes hlavní vjezd do arálu bývalé Mosilany z ulice Křenová (od tramvajové zastávky Vlhká). Přednáška se koná ve spolupráci s Financial Consortium, s.r.o.*